

EUSKADIKO GAZTEAK ETA COVID 19A

JOSÉ ANTONIO OLEAGA PÁRAMO

Soziologia eta Zientzia Politikoko Euskal Elkarteko lehendakaria

Oso zaila da garai honetan originala den Covid19ari buruzko hausnarketa egitea. Esan eta idatzi da horri buruz esan zitekeen guztia. Bere jatorri polemizatuez, bere paralelismo historikoez, organismoan dituen ondorioez, bere emaitza katastrofikoek hilkortasunari dagokionez, bere portaera epidemiologikoaz, pertsonengan dituen ondorio psikologikoez, bere kudeaketa politikoaz... Dena dago esanda.

Izan ere, eragin psikosozialei buruz ere hitz egin da, baina agian horretaz gutxiago hitz egin dugu. Zer ondorio eta kostu psikosozial ditu EAEko euskal gizarte osoarentzat? Egoera antzekoa da kategoria sozial guztietan? Ba al dago osasun-krisiarekin gehiago sufritzen ari den biztanle-segmenturik?

EAEko biztanleak adinaren arabera segmentatzeak hausnarketa interesgarria egitera eramán gaitzake. Haurtzaroari, nerabezeroaren aurrekoari, nerabezeroari, gaztaroari, helduaroari eta zahartzaroari buruz

hitz egiten badugu, eta ez badugu sakon aztertzeko asmorik, eta ez badugu etapa horiei buruz katedrarik ezarri nahi, agian ikusiko dugu gizarte-kategoria guztiek ez dutela modu berean jasan pandemia hori.

Dagoeneko asko hitz egin dugu pandemiak zaharrengan, kalteberenengan eta komunitate-guneetan bizi direnengan izan duen eragin ikaragarriari buruz. Heriotza handia, bakardade handia, antsietate handia, zalantza handia.

Eta gazteei buruz ere dezente hitz egin da, baina oso bestelako terminoetan: tratamendu azalekoagoa izan dute, eta, askotan, birusaren aliatu inkontzientea direla adierazi da. Euskal gazteei ez zaie gutxitan kritikatu kutsatzeak aurrera egin ahala izan duten konpromiso eta erantzukizun falta, eta gainera, gaixotasunak gazteei kalte gutxi eragiten ziela aurpegiratu zaie.

Uste dut bidegabeak izan garela, euskal gizarteak enpatia gutxi erakutsi duela euskal gazteriarekin. Nahikoa da memoria pixka bat egitea konturatzeko, zaharren ondoren, euskal gazteek sufritu dutela gehien osasun-krisiarekin.

35 eta 65 urte bitartean ditugunok pentsatu behar dugu gure bizitzako fasean sozializatzea biziki gustatzen zaigula eta ingurune psikosozial sendoagoa dugula pandemia bati eta berorren ondorioei aurre egiteko: bileren mugak, mugikortasun-mugak, gizarte-harremanetarako espazioen mugak.

Euskal gazteak, 14 eta 30 urte bitartekoak, mugaren bat jartzeagatik, gazte guztiak bezala, euren berdinekin erlazionatzen dira, batez ere, espazio publikoetan, gaixotasunak muturreraino mugatu eta hertsatu dituen horietan. Guk, pertsona helduok, gure bizi-espazioa gure etxean dugu, aukeratutako afektuak hurbil ditugu, gure etxean, eta gure harreman-sare pertsonala zabaltzeko premia txikiagoa dugu.

Gaztaroa irekitasun handiko etapa da, mentala eta soziala, sozializatzeke, beste pertsona batzuk, burbuila pertsonalaz haraindiko beste errealitate batzuk, beste leku batzuk, beste pentsamolde batzuk... ezagutzeko premia handikoa. Gainera, kontaktu eta hurbiltasun fisiko handia behar da. Espazio publikoa eta espazio komunitarioa, tabernak eta txokoak ez ezik, kaleak, plazak, leku ezkutua eta igarobide eta bidaialekuak dira gazterien jolasleku naturala. Gurasoen etxeak ere bai, baina agora sozialean mugitzen dira gazteak arrainak uretan bezala. Bizi-esperientzia hori behar

dute. Eta horixe kendu die pandemiak hilabete hauetan guztietan.

Hondamendi horri euskal gazteek eman dioten erantzuna, oro har, oso-oso ona izan da, alde batera uzten badugu gutxiengoa, hedabideek kontzienteki edo inkontzienteki handitua, egoera kaskarrari ganoraz aurre egiten jakin ez duena. Euskadiko gazte gehienek jakin dute erantzukizunei ondo eusten, gainerako biztanleek ere izan dituzten hanka-sartze txikiak izan ezik: biztanleriaren % 1ek gizarte-arazoan % 99 sortzen ditu. Eta Covid19aren eta gazteen kasua ez da salbuespena izan.

Badirudi osasun-krisiaren azken txanpan gaudela eta ekonomia-krisia datorkigula; beraz, adi, hondamendi horrek euskal gazteengan ondorio latzak lagako baititu. Onartzen dut hemendik aurrera hipotesiaren eremuan sartzen garela. Nola erreakzionatuko dute euskal gazteek? Ondorio psikosozialik geratuko zaie? Zer espero dezakete epe motzera begira?

Burura datorkidan lehenengo gauza da gaztaroa dela bizi-etapa inkontziente eta malgugarriena, haurtzaroa kenduta, beraz, krisi osteko garaiari aurre egiteko armarik onenak dituen. Ez dut uste pandemiak arrasto psikosozial iraunkorrak utziko dituenik euskal gazteengan. Uste dut azkar eta malgutasunez erantzungo diotela agertoki berriari, edozein dela ere. Gazteen ezaugarriak dira egokitzeko gaitasuna, malgutasun mentala eta psikosoziala, hibridazioa eta bizi-etapa horretan hain ohikoak diren etengabeko aldaketei aurre egiteko erraztasuna. Ikaskuntza pertsonalerako eta sozialerako erraztasun handiko etapa da. Jakina, pandemia ez zaie ahaztuko,

baina etorkizunari hobeto aurre egiten lagunduko diete ezaugarriok.

Epe motzera begira, igurikapenak ez dira bereziki onak izan, batez ere lan-merkatuari dagokionez. Baina hori pandemiaren aurretik ere gertatzen zen: ile urdinekook edo ilerik ez dugunok esperientziaz dakigu gaztea izatea ez dela inoiz ona izan lan-merkatuarentzat. Orain ere ez. Baina badakigu, baita ere, euskal gizartearen etorkizuna hondamendi sozial hau pairatu eta

bizi izan duen belaunaldi gaztearen eskuetan dagoela. Indartsuagoak izango dira, eskarmentu handiagokoak, hobeto jabetuko dira daukatenaz eta gal dezaketenez etorkizuneko euskal gizartea ondo kudeatzen ez badute. Agian euskal gazteek ez dute jakingo, baina ni pertsonalki oso harro nago haietaz, eta konfiantza osoa dut duten erresilientzia-gaitasunean eta talde gisa duen ahalmenean. Euren eskuetan gaude. Esku onetan.